



یک تابستان گرم و طولانی، چند نکته و یک کارنامه اجمالی

در پایان تجربه شورانگیز و پُرچالش پنج سال انتشار خبرنامه

مسعود آرین نژاد*

بود (مجله اینترنتی معتبری که توسط انتشارات دانشگاه کمبریج منتشر می‌شود)، «ریاضیات و تغییرات آب و هوایی، شاخه‌ای جدید برای دورانی ناپایدار»^۵ عنوان یک گردهمایی عمومی سال ۲۰۰۷ در مرکز تحقیقات ریاضی دانشگاه برکلی (MSRI) بود که گزارش آن با مقدمه دیوید آیزنبا^۶ انتشار یافته و در دسترس است، «ریاضیات سیاره زمین» عنوان دومین گردهمایی «انجمن ریاضیات کاربردی و صنعتی» یا سایم (SIAM) بود که در سپتامبر ۲۰۱۸^۷ ذیل راهبردهای نهاد MPE^۸ که محور آن کانونی کردن همه فعالیت‌های ریاضیاتی مرتبط با سیاره زمین است برگزار گردید.

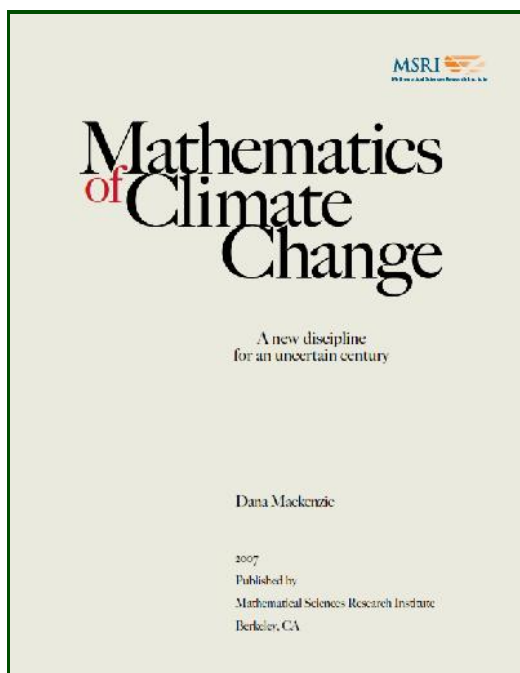
۱. فراموشکاریم! اگر نه حتما به خاطرم می‌ماند که تابستان امسال هم مثل چند تابستان پیش از آن، بسیار گرم و طولانی و سخت گذر بود، آنقدر گرم و طولانی که هر لحظه آن «بحران تغییر اقلیم» و «بحران خشکسالی‌ها و خشکیدگی‌های عمیق سرزمین‌مان» را به یادمان می‌آورد! به علاوه تقصیرها و مسئولیت‌های بر زمین مانده بسیاری که گویی گم شده اند! یک پرسش: ریاضیات ما و جهان در کجای التهاب این بحران‌های بزرگ و حیاتی موضع گرفته‌اند و در کجا ایستاده‌اند؟!



۲. این پرسش و انتظارشگفتی نیست! شگفت آن است که هنوز برخی گمان دارند مسئله‌های دنیای ملی و جهانی و اصولاً مسئله‌های زمینی و زمانی زندگی و حیات جاری ما، به دنیای ریاضیات و دنیای ریاضیدانی و دنیای ریاضی‌پیشگی هیچ ربطی ندارند؟!

۳. با یک گذر ساده و سریع در شبکه جهانی اینترنت می‌بینیم که: «ریاضیات و آب و هوا» عنوان ماه ریاضیات (ماه آوریل) سال ۲۰۰۹ در آمریکا بود، «ریاضیات و تغییرات آب و هوایی»^۲ عنوان سخنرانی ریاضیدان شناخته شده «کریس باد» در سیزدهم نوامبر ۲۰۱۸، در موزه لندن بود، «ریاضیات و تغییرات آب و هوایی»^۳ عنوان مقاله‌ای در یکی از شماره‌های سال ۲۰۰۸ مجله پلاس+^۴

۴. به یاد داشته باشیم که دردنیای توسعه یافته، ریاضیات هم یکی



¹<http://www.mathaware.org/mam/09/>

²<https://www.gresham.ac.uk/lectures-and-events/mathematics-climate-change>

³<https://www.gresham.ac.uk/professors-and-speakers/professor-chris-budd/>

⁴<https://plus.maths.org/content/maths-and-climate-change-melting-arctic>

⁵library.msri.org/msri/MathClimate.pdf

⁶Inthespringof2007MSRIorganizedalargepublicevent, "Climate-Change: From-Global-Models-to-Local-Action,

"toexamine-some-political-and-economic-aspects-of-climate:what-we-know,-what-we-guess,...

⁷<https://www.siam.org/Conferences/CM/Main/mpe18> ⁸<http://mpe.dimacs.rutgers.edu/>

دو میزگرد دوم و چهارم نیز در دست تدارک و انتشارند.

۷. اما این تابستان گرم و طولانی، با دو خبر خیلی خوب و عالی، به خنکای نسیم‌های ملایم پاییز رسید. یکی از آن دو، خبر مسرت‌بخش توفیق دریافت جایزهٔ پرافتخار فیلدز توسط دومین ریاضیدان ایرانی با نام کوچر بیرکار بود. کوچر بیرکار هم به مانند مریم میرزاخانی استخوانبندی دانش ریاضی خود تا سطح لیسانس را در داخل کشور (دانشگاه تهران) پی‌ریخت و پس از آن علائق علمی خود را در خارج از کشور ادامه داد و به تدریج آنچنان ریاضیدان مطرح و موفقی شد که در همین تابستان گرم و طولانی در ریودوژانیروی برزیل به دریافت جایزهٔ تاریخی و کم‌نظیر فیلدز نائل گشت. توفیق کوچر بیرکار نشانهٔ دیگری از غنای محتوایی در سنت‌های آموزش ریاضیات دانشگاهی ماست که باید حفظ شوند و توسعه یابند.

۸. دومین خبر خیلی خوب، برای اولین بار دعوت از یک ریاضیدان ایرانی ساکن در ایران با نام میثم نصیری به عنوان «سخنران مدعو» کنگرهٔ جهانی ریاضیدانان بود که در همین تابستان گرم و طولانی در ریودوژانیروی برزیل برگزار شد (ICM 2018). میثم نصیری هم به مانند کوچر بیرکار و میرزاخانی تا پایان دورهٔ کارشناسی خود را در ایران (دانشگاه صنعتی شریف) گذراند و برای ادامه تحصیلات خود به خارج از کشور رفت. او هم اکنون کادر علمی پژوهشگاه دانش‌های بنیادیست. خوشبختانه برای هریک از این دو رخداد فوق‌العاده و درخشان ریاضیات کشور در اوراق همین شماره از خبرنامه پرونده‌های خواندنی و ارزنده‌ای آماده کرده‌ایم.

۹. پایان این تابستان گرم و طولانی با پایان دورهٔ مسئولیت سه سالهٔ بیست و نهمین دورهٔ شورای اجرایی انجمن که به اندازهٔ «مقدوراتش» در تعالی داشته‌های عمومی ریاضیات کشور کوشید مصادف بود. شوربختانه در این «دامنهٔ مقدورات» اکثریت جامعه ریاضی کشور تقریباً غایبند اما انتظارات یک‌طرفه فراوانی از انجمن ریاضی خود دارند! همینجا باید پرسید که ویژگی‌های دقیق ضایعهٔ این غیبت چیست و برای علاج آن چه باید و چه می‌توان کرد؟ پاییز این تابستان با آغاز به کار سی‌امین دورهٔ شورای اجرایی انجمن مقارن بود، شورای جدیدی با «مقدورات محدودی» در نسبت با انتظارات و استحقاقات فراوان ریاضیات کشور. یک رخداد خوب در این دوره که باید آن را به فال نیک گرفت برای اولین بار حضور سه نفر از بانوان ریاضیدان کشور در جمع اعضای برگزیدهٔ شورای اجرایی دورهٔ جدید است.

۱۰. گزارش برگزاری انتخابات سی‌امین دورهٔ شورای اجرایی توسط دبیر کمیتهٔ انتخابات دکتر زهرهٔ مستقیم در طی مجمع عمومی انجمن

از طرف‌های مدعی و بالغ دعوا دربارهٔ همه مسئله‌های مهم ممکن یا جاری زندگی در همهٔ زمینه‌های جهان‌شناسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد و مانند آن است و از قضا این یکی از اسرار سرزندگی و شادابی و نشاط ریاضیات در این جوامع است. حال اگر قرار است ریاضیات ایرانی (!؟) ما هم صاحب بهره‌وری و نشاطی در زیست‌معداد و مفید رصدپذیری برای زندگی آدمیان حاضر در این سرزمین از این سیاره از این منظومهٔ خورشیدی در این کهکشان در مجموعهٔ کائنات شود چاره‌ای جز آن ندارد که مسئله‌های جامعه و جهان امروزی خود را در همهٔ سطوح و تا حد ممکن بشناسد و از رو در رویی و مواجهه اکتشافی و اجتهادی با آن‌ها نهراسد! هیچ شاخه‌ای از علم با تنزه طلبی و آراستگی و آرامش تصنی به رونق و کمال و بلوغ نمی‌رسد و اگر در میان ما بارقه‌های کمال و بلوغ و کارآمدی علم و ریاضیات، ضعیف و نحیف و کم رفق است یکی از ده‌ها دلیل آن همین پرهیز از ورود به میدان مخاطرهٔ زخم پذیردگی در میدان جنگ‌های زنده و جاری در صحنه‌های واقعی زندگی این سرزمینی و این سیاره‌ای و این کهکشانی است!

۵. عطف به بند پیش، اکنون شاید برای خیلی از اهالی جامعه ریاضی کشور شنیدن این خبر که در شهریور ماه امسال و در ذیل چهل و نهمین کنفرانس ریاضی ایران در دانشگاه علم و صنعت، چهارمین میزگرد و کارگاه «کارآفرینی در ریاضیات» به صورتی خودجوش و بدون تشریفات و اوامر دولتی برگزار گردید، خیلی جالب و عجیب باشد! بله کارآفرینی در ریاضیات! تشکیل این میزگردها، در حد و تناسب خود یک واکنش بالغ به دعوت و نیاز عرصهٔ عمومی برای پرداختن دانشگاهیان و اهل علم به یکی از مسئله‌های فوری کشور، یعنی کار، اشتغال و اندیشه‌های کارآفرینی بود و به امید خدا مبارک است!

۶. نخستین نشست کارآفرینی از این نوع، در حاشیهٔ چهل و هفتمین کنفرانس ریاضی ایران در دانشگاه خوارزمی تحت عنوان «آیندهٔ شغلی دانش‌آموختگان ریاضی» (شهریور ۹۵) برگزار گردید، دومین نشست در حاشیهٔ چهل و هشتمین کنفرانس ریاضی ایران در دانشگاه بوعلی سینای همدان (شهریور ۹۶)، سومین نشست در مؤسسه ریاضیات مصاحب تحت عنوان «نقش ریاضیات در نظام ادارهٔ کشور» (دی ماه ۹۶) و چهارمین نشست در حاشیهٔ چهل و نهمین کنفرانس ریاضی در دانشگاه علم و صنعت برگزار گردید. سزاوار تصریح و تقدیر است که یکی از ایده‌پردازان اصلی همهٔ این چهار میزگرد دکتر معماریانی از دانشکده علوم ریاضی دانشگاه خوارزمی بود. خوشبختانه خبرنامه انجمن ریاضی ایران تا به حال گزارش دو نشست اول و سوم از این چهار میزگرد را منتشر کرده است (شماره‌های ۱۴۸ و ۱۵۵)، گزارش

و اقدامی ندارند، برخی نیز سال‌هاست که برای راه‌اندازی و تحرک، دل‌نگران ملاحظات در شورای اجرایی هستند.

۱۳. برای اینکه از یاد نرود: شاخه جوان یا دانشجویی انجمن در حله اول نیازمند تأسیس و انتشار یک نشریه اختصاصی است تا محور ارتباط انجمن با جوانان ریاضی‌دوست و دانشجویان ریاضی کشور باشد. این یکی از خلاءهای مهم عملکردی در انجمن است، فقدان ارتباط مستقیم با جوانان در سطحی امروزی و دانشگاهی و بین‌المللی. خوشبختانه راه‌انداختن چنین نشریه‌ای با سرمایه‌ها و تجربیات موجود در جامعه ریاضی کشور به خوبی و سادگی میسر و ممکن است. یکی از پیشنهادهای خوبی که مکرر در صحن شورای اجرای مطرح گردیده اما به دلایلی مورد غفلت یا فراموشی واقع شده دعوت از منتشرکنندگان یکی از نشریات موفق دانشجویی کشور برای ایستادن بر سر این خط است. یکی از این نشریاتی که من به خوبی با آن آشنا هستم «**جنگ ریاضی دانشجوی**» است که در دهه شصت و هفتاد با امکانات خیلی محدودی در طی ۹ شماره آبرومند و موفق به دست یک هیات تحریریه ثابت دانشجویی در دانشگاه تهران منتشر شد. خوشبختانه اکثر منتشرکنندگان این نشریه هم اکنون از استادان موفق دانشگاه‌های کشور هستند و من می‌دانم که ذوق و علاقه تداوم و تکمیل آن تجربه را در بستر ملی انجمن دارند.

۱۴. برای راه‌اندازی تدریجی شاخه‌های تخصصی هم راهکار موجه و محتاطانه‌ای (که موجب برخی نگرانی‌ها نشود) موجود است و یکی از آنها توجه و تقویت بنیاد **کمیسیون‌های تخصصی انجمن** است که به همت صبری و پیگیری دکتر **طاهر قاسمی هنری** تأسیس و در حد مقدمات و دستور کارهای محدودی تا به حال استمرار داشته و گزارش فعالیت‌های گاه‌به‌گاه آنها از طرف خود ایشان در خبرنامه منتشر گشته است (از جمله نگاه کنید به خبرنامه ۱۵۵). این نهاد چارچوب خیلی خوبی برای توسعه فعالیت‌های تخصصی در چارچوب انجمن است. امید است که این مضمون‌ها در شورای اجرایی جدید هم مورد عنایت قرار گیرند تا این کمیسیون‌ها (تحت نام شاخه‌ها یا کمیته‌ها) هم به تدریج شئون کارکردی بیشتر و مؤثرتری در توسعه فعالیت‌های متنوع و تخصصی انجمن پیدا کنند.

۱۵. سخنرانی رئیس انجمن در مجمع عمومی سال اخیر در واقع گزارش اجمالی فعالیت‌ها و دستاوردهای بیست و نهمین دوره شورای اجرایی است. متن این سخنرانی در بخش اخبار همین شماره از خبرنامه آمده است.

۱۶. در انتها بر عهده‌سردبیر است که گزارش قریب ۵ سال مسئولیت

در کنفرانس ۴۹ام قرائت شد. خلاصه این گزارش که در بخش اخبار همین شماره آمده، نشان می‌دهد که از حدود ۷۰۰ نفر اعضای پیوسته انجمن تنها ۳۸۸ نفر در مرحله نهایی انتخابات شرکت داشته‌اند یعنی در حدود شصت درصد اعضا. دانشگاه‌های کشور (دولتی و غیر دولتی) بیش از ۴۰۰۰ نفر کادر هیئت علمی ریاضی دارند که در حال حاضر کمتر از ۲۰ درصدشان عضو انجمن هستند و کمتر از ۱۰ درصدشان در انتخابات شرکت کرده‌اند! حال وقتی که آحاد این خانواده برای یک عضویت حمایت‌گرانه و مشارکت رأی‌گیری، چنین همراهی اندکی دارند برای خدمات و فعالیت‌های مورد انتظار از انجمن چه هم‌قدمی و پشتیبانی ممکن خواهند داشت؟! با این اوصاف یکی از شرط‌های مهم توسعه و اقتدار انجمن، آسیب‌شناسی جدی این ضعف‌های ساختاری و بهبود شاخص‌های پایین آن است. یکی از پرسش‌های جدی این آسیب‌شناسی در حله نخست، رصد و شناسایی همه کادر علمی ریاضی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و نیز همه دانش‌آموختگان دوره‌های تکمیلی و به‌ویژه دوره‌های دکتری ریاضی است که هم اکنون در موقعیتی متناسب یا نامتناسب به کار یا بیکاری مشغول یا گرفتار و بیچاره‌اند!

۱۱. چندمین رخداد قابل توجه و شایسته بازتاب این تابستان گرم و طولانی، پیگیری کمیته بانوان انجمن ریاضی ایران برای پیشنهاد تعیین «**زادروز شادروان مریم میرزاخانی**» به مجمع عمومی کنگره جهانی ریاضیدانان به عنوان «**روز جهانی زنان ریاضیدان**» بود. خوشبختانه این پیشنهاد با تمهیدات خیلی خوبی از نظر تهیه پیشنهادیه رسمی و طی به موقع مراحل سازمانی در «آی ام یو» یا جامعه بین‌المللی ریاضیدانان در وقت مناسبی به صحن مجمع عمومی امسال این سازمان در ريو دوژانیروی برزیل رسید و با معرفی و عرضه خوب و عالی دکتر **اشرف دانشخواه** به عنوان نماینده کمیته بانوان انجمن ریاضی ایران با اجماع کامل آراء به تصویب رسید. گزارش کوتاه این فعالیت ارزنده بین‌المللی در بخش اخبار همین شماره آمده است و گویا که به درخواست انجمن ریاضی آمریکا قرار است گزارشی هم برای انعکاس خبر و گزارش آن در مجله نوتیسز تهیه و تدارک شود.

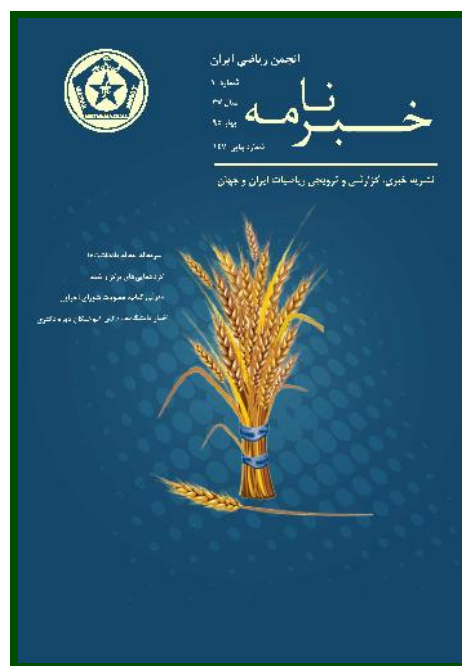
۱۲. همین دو توفیق اخیر از کمیته بانوان انجمن، یکی پشتیبانی از انتخاب نمایندگان بیشتری از بانوان ریاضیدان در شورای اجرایی و دیگری به تصویب رساندن روز جهانی زنان ریاضیدان نشان می‌دهد که انجمن باید بخش‌ها، شاخه‌ها و کمیته‌های تخصصی متنوع را در چارچوب سازمانی خود جدی بگیرد. برخی از این شاخه‌ها مانند **شاخه جوان یا دانشجویی**، سال‌هاست که تصویب شده‌اند اما حضور

«فرهنگ و اندیشه ریاضی» پیوستند، دکتر شیرین حجازیان، دکتر ملیحه یوسفزاده و دکتر حسن حقیقی. بدون تردید همه امتیازها و دستاوردهای این دوره ۵ ساله از آن همکاری عزیزان و سروران این دو دوره هیئت تحریریه است و از این رو بر عهده من است که سپاسگزار و قدردان خدمات بی دریغ ایشان برای پشتیبانی و کمک به انتشار و اعتلای سطح خبرنامه باشم.

۱۸. بیش از همه، من خود را مدیون حمایت و همکاری نزدیک و بی‌وقفه دوست عزیزم دکتر حسن حقیقی می‌دانم که همدمی و همراهی بسیار وی موجب بهره‌مندی و برخورداری فراوان خبرنامه از دقت نظر و توجه نافذ ایشان در اصلاح و بهبود همه چیز بود. بار اجرایی تدوین و انتشار خبرنامه بر عهده خانم زهرا بختیاری (کارشناس خبرنامه) و در مرحله بعد خانم سمانه بختیاری (برای طراحی جلد) بود. پشتیبانی مدیر دفتر انجمن خانم اکرم صادقی و دیگر همکاران دفتر انجمن خانم فریده صمدیان و خانم مولود بیات نیز همگی از عوامل شکل‌گیری فضای بهبود و ارتقاء کیفی خبرنامه بودند که وظیفه خود می‌دانم به نیابت از هیئت تحریریه هر دو دوره از زحمات و پشتکارشان به رغم امکانات کم انجمن تشکر و تقدیر کنم. در نهایت باید از حمایت‌ها و هدایت‌های صمیمانه و نزدیک رئیس انجمن در این دوره پنج ساله دکتر محمد علی دهقان و همه اعضای دوره‌های ۲۸ و ۲۹ شورای اجرایی تشکر کنم که با عنایت خاص، شرایط پیشرفت و به بار نشستن جوانه‌های تازه روئیده درخت خبرنامه را فراهم ساختند.

۱۹. شرح همه آنچه در این پنج سال انجام گرفت تا به تدریج خبرنامه در سطح متفاوتی دیده و شناخته شود و رویکردهای تازه آن پذیرفته شود و مورد استقبال قرار گیرد در این فرصت نمی‌گنجد و شاید که چنین گزارشی مخاطبان چندانی هم نداشته باشد چرا که تولید و انتشار محتوای علمی فرهنگی در زمینه ریاضی، در شرایطی که نان به نرخ امتیازهای رسمی خوردن در همه جای جامعه علمی به تنها عرصه بی‌چون و چرا و گریزناپذیر زندگی علمی بدل شده است، قدری عجیب جلوه می‌کند! در طی قریب ۵ سال، خبرنامه و نحوه تهیه محتوای خوب و خواندنی برای آن دغدغه‌ای مملو از شور و نشاط و علاقه‌ای متجلی در تلاش‌های شبانه‌روزی و مستمر بود. شوربختانه خیلی از کارهایی که در برنامه خود داشتیم محقق نشدند (مثل مصاحبه با ریاضیدانان مطرح پیشکسوت و جوان کشور یا معرفی تفصیلی مجلات علمی داخل کشور و خیلی چیزهای دیگر) اما بسیاری هم محقق و موجب سربلندی شدند مثل ارائه پرونده‌هایی متشکل از نوشته‌های متعدد برای موضوع محوری هر شماره مانند آنچه که در

شورانگیز و پرچالش خود در خبرنامه را بازگوید و آینده خبرنامه را به آیندگان واگذارد! از شماره ۱۳۹ (بهار ۱۳۹۳) تا شماره ۱۵۶ (تابستان ۱۳۹۷) که امتداد زمانی تدارک آن عملاً از زمستان ۹۲ تا زمستان ۹۷ (زمان انتشار شماره اخیر) را شامل می‌شود در طی حدود ۵ سال، انتشار ۱۵ شماره از خبرنامه (برای هر سال سه شماره، زیرا به طور معمول دو شماره پاییز و زمستان به صورت مشترک در یک شماره منتشر می‌شوند) بر عهده مسئولیت این قلم به عنوان سردبیر و البته به پشتیبانی دو دوره هیات تحریریه عالیقدر بود. نخستین هیئت تحریریه همکارانی بودند که با تغییر سردبیر در شورای اجرایی بیست و هشتم ادامه همکاری با من را پذیرفتند و تا پایان دوره سه ساله خود از پشتیبانی‌ها و مساعدت‌های لازم دریغ نکردند. این همکاران عبارت بودند از: دکتر مهدی حسنی، دکتر شهرام رضاپور، دکتر مهدی زعفرانی، دکتر سعید علیخانی، دکتر رستم محمدیان و دکتر حسین مومنائی.



۱۷. طبق روال در هر دوره شورای اجرایی سردبیر جدیدی برای خبرنامه انتخاب می‌شود. من این افتخار و توفیق را داشتم که شورای اجرایی دوره بیست و نهم انجمن (مهر ۹۴ تا شهریور ۹۷) نیز از اینجانب برای ادامه فعالیت در این مسئولیت دعوت کند. در این دوره همکاران من در هیئت تحریریه همگی استادان پرسابقه و شناخته شده‌ای از جامعه ریاضی بودند از این قرار: دکتر مهدی بهزاد، دکتر محمد قاسم وحیدی اصل، دکتر علیرضا جمالی (که در میانه راه بنا به پیشنهاد شورای اجرایی و ترجیح خویش به هیئت تحریریه مجله

۲۱. رجوع به افراد برجسته و صاحب قلم در جامعه ریاضی برای دعوت به مساعدت و همراهی با جریان فرهنگ‌ساز خبرنامه یکی از ردیف‌های مستمر فعالیت‌های تولید محتوا بود و ناگفته پیداست که چنین تلاش‌هایی، به دلایل متعددی، به سختی به بار می‌نشستند. خوشبختانه نوشته‌ها و ترجمه‌های خواندنی و اصیل بسیار خوب و متعددی که در این دوره منتشر شدند یکی از کارهای مهم در این کارنامه و نیز عرضه استانداردهای مورد نظر در انتشار خبرنامه بود. همت و زحمت همه سرورانی که نوشته‌ای یا ترجمه‌ای از ایشان در خبرنامه آمده سزاوار تفقد و تقدیر بسیار است.

۲۲. تلاش برای طراحی اصیل و جذاب روی جلد هر شماره به نحوی که با محتوای سرمقاله و یا پرونده‌های کانونی آن ارتباط معناداری داشته باشد یکی دیگر از ردیف‌های تلاش برای بهبود و ارتقاء انتشار خبرنامه بود. اغلب این طرح‌ها به تدریج و در طول زمان به موازات تدوین محتوای خبرنامه تدارک می‌شدند و صبورانه و مکرر مورد بازبینی و تغییر و تکمیل قرار می‌گرفتند.

۲۳. یکی دیگر از کارهایی که در این دوره انجام گرفت تغییر قالب ادیتوری (حروف چینی) خبرنامه از ادیتور نسبتاً قدیمی «اف تکس» به ادیتور روزآمد «زی پرشین» بود که امکان انتشار نسخه‌ها و چیدمان‌های بسیار دلپذیرتری را برای ما فراهم می‌ساخت. همکار علمی ما در انجام این زحمت سزاوار تقدیر، آقای دکتر احمد موسوی بودند. این کار و هماهنگی‌های مستمر ضروری برای رسیدن به یک آرایش تدوینی مناسب و مورد توافق، بیش از یکسال به طول انجامید. امروز ما یک نسخه رنگی دلخواه برای انتشار در سطح وب آماده می‌کنیم و یک نسخه برای چاپ کاغذی، به علاوه فضای چیدمانی خبرنامه که به علت تنوع بسیار مطالب، خود یکی از مسئله‌های وقت‌گیر آماده‌سازی هر شماره است به تدریج می‌تواند عرضه بهتری پیدا کند. در عین حال هم اکنون این امکان برای همه فراهم است تا مطالب خود را در این قالب در دسترس، به خبرنامه ارسال کنند تا سرعت چیدمان و تصحیح متون ساده‌تر باشد.

۲۴. یکی دیگر از فعالیت‌هایی که برای تدارک آن زحمت فراوانی کشیده شد تا بر جذابیت و خواندنی بودن خبرنامه بیفزاید جستجوی مقاله‌های عمومی خوب در جهان نوشتگان علمی در دسترس بود و البته پس از پیدا کردن و توافق بر سر یک مقاله معین در هیئت تحریریه، مسئله سخت‌تر و مهم‌تر پیدا کردن یک مترجم خوب و با تجربه برای تقبل زحمت ترجمه آن بود. انجام این کار اغلب به کندی صورت می‌گرفت چرا که ترجمه آبرومند کار سختی است

همین شماره با فراهم کردن دو پرونده متمرکز درباره کوچر بیرکار و میثم نصیری انجام شده است، یا پرونده‌ای که در شماره ۱۵۲ (تابستان ۹۶) به مناسبت درگذشت مریم میرزاخانی فراهم گشت یا پرونده‌ای که در شماره ۱۵۳ با تمرکز بر موضوع فرصت‌های مطالعاتی فراهم آمد.

۲۵. یکی از دغدغه‌هایی مهم انتشار هر شماره، نگارش سرمقاله‌ای پیرامون یکی از مهمترین مسئله‌های جامعه ریاضی بود. از جهت شناوری مضمونی و کمالگرایی مورد انتظار در انشای متن، گاهی هر چنین یادداشتی خود به سخت‌ترین بخش تدارک خبرنامه بدل می‌گشت و این ادعا با واکاوی دقیق محتوا و انشای سرمقاله‌های این دوره آزمون‌پذیر است آنقدر که اگر عناوین، محتوا و نگارش همه سرمقاله‌های این ۱۵ شماره به نخ شوند به تنهایی یکی از ردیف‌های مهم تلاش مصرانه برای انتشار آبرومند خبرنامه در سطح و طراز دیگری را نشان می‌دهند. البته این یک سوی ماجرا در دعوت از آحاد جامعه ریاضی برای آمدن به میان صحنه مجادلات ذریبط به مصالح علمی کشور و فرصت‌سازی برای بیان آراء و دیدگاه‌های متنوع صاحب‌نظران ریاضی کشور بود که در خطابی سرمقاله‌ها انجام می‌گرفت. اما یک سوی دیگر آن جامعه‌ای بود و هست که ترجیح بیشترشان، به هزار دلیل، سردرگریان داشتن و واگذاری همه امور علمی از کلیات تا جزئیات به دست سیاست و توالی‌ها و رابطین متنوع آن است. اغلب آحاد جامعه علمی ما ترجیح می‌دهند مصالح خویش را در فضایی موضعی و محلی و با پیگیری‌های موردی و خاص و شفاهی به پیش برند و در مقابل همه تکلیف‌ها و ابلاغیه‌های عمومی، مانند آیین‌نامه‌های ارتقاء، آیین‌نامه‌های دوره‌های دکتری، ابلاغیه‌های برنامه‌های درسی و مانند آن، هیچ‌اما و اگر و چون و چرا و چند و چونی از خود بروز ندهند و جز در فکر مصالح کاملاً شخصی خود نباشند و نسبت به مصالح عمومی علمی و تخصصی، دغدغه و نگرانی و حساسیت چندانی نداشته باشند. از این رو اغلب اوقات سرمقاله‌ها بازتاب چندانی از نوع همفکری و پشتیبانی یا نقد و نظر، در فضای گفتمانی جامعه ریاضی پدید نیاموردند و در حد خود کانونی برای توجهات و واکنش‌ها نشدند اما این کاملاً برخلاف هدفگذاری هر سرمقاله و رویکرد اجتماعی خبرنامه در این دوران بود. با آنکه می‌دانستیم و می‌دانیم علاج این همه درد و علت، بسیار مشکل‌تر و پیچیده‌تر از توان عرصه فعالیت خبرنامه انجمن و حتی کل انجمن ریاضی ایران است با وجود این، ما در خبرنامه تلاش خود را برای گشودن افق‌های تازه‌تری در عرصه فعالیت‌های جامعه ریاضی کشور کردیم.

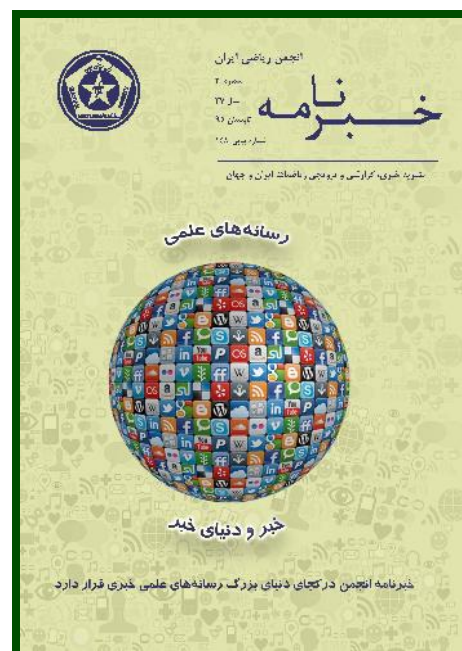
حالی که اغلب متهم می‌شدیم که «خبرها» را خیلی کهنه و دیر به عرض می‌رسانیم! تنها حد کم توفیقی ما در این «باز تعریف رسالت و مأموریت خبرنامه»، کم رغبتی جامعه ریاضی برای بیرون آمدن از دنیای تک‌بعدی علمی خویش بود که همچنان به اهمیت اطلاع رسانی‌های تشریحی و تحلیلی دربارهٔ رخدادهای علمی و ریاضی اهمیت چندانی نمی‌دهند و به تفاوت آثار «دریافت‌ها»ی ناشی از آن بر کار و زندگی علمی خود و دیگران بی‌توجه‌اند. فرهنگ‌سازی خبرنامه دقیقاً در چنین فضاها و موقعیت‌هایی شکل می‌گرفت. ما تمام تلاش خود را کردیم تا جامعه ریاضی، مستقل از کفایت و بسندگی دنیای عادت کردهٔ پژوهشی خویش به صحنهٔ عرصهٔ عمومی جامعهٔ ریاضی ایران و جهان هم وارد شود و ضمن تبادل و ترویج فرهنگ و داشته‌های علمی عمومی خود، با ارزش‌های علمی، داوری‌ها و ترجیحات متفاوت دیگری نیز آشنا شود.

۲۶. به دلیل همین سوءتفاهم پیش گفته دربارهٔ نام و انتظار از خبرنامه، پیشنهاد تغییر نام خبرنامه به نحوی که بازگوی انتظارات جدید پیرامنه‌تری باشد چند بار در شورای اجرایی مطرح و اتفاقاً مورد استقبال قرار گرفت. نام‌های جدیدی هم مطرح شدند مانند «نامه انجمن ریاضی ایران» یا «گزارش انجمن ریاضی ایران». من آرامش و فرصت انجام این تغییر را نیافتم اما این ایده همچنان قابل دفاع و عمل است و یکی از مقدمه‌چینی‌های خیلی خوب در تغییر نگاه خیلی از مخاطبین به خبرنامه و انجمن.

۲۷. پایان سخن آنکه سرنوشت خبرنامه و توفیق یا انفعالش در بازتاباندن و نقد و تحلیل مسئله‌های علمی جامعه ریاضی و ایجاد گفت‌وگوهای نو و پیشرو در مجموعه ریاضی کشور، بخش مهمی از سرنوشت و کارآمدی انجمن ریاضی ایران به عنوان یکی از راهگشایان همگرایی‌های جامعه علمی کشور است. از این روست که بهبود هر چه بیشتر محتوا و انتشار خبرنامه به عنوان مهمترین پیک رسانه‌ای و ایده پرداز انجمن باید یکی از محورهای مهم تلاش انجمن باشد. در این سطح از انتظار، خبرنامه نباید به صرف رفع تکلیف انتشار مطالب رسیده اقدام کند و از تحرک و پیشقدمی برای بسط گفتگوها و نظریه‌پردازی‌ها در صحنهٔ فرهنگ جامعه علمی ریاضی کشور بازماند و ظرفیت‌های فوق‌العاده‌اش از کانون توجه و پشتیبانی شورای اجرایی خارج شود. خبرنامه نمایی از شخصیت، آرمان‌ها و اندیشه‌های راهبردی انجمن ریاضی ایران است. «خبرنامه» مهمترین عرصهٔ حضور و اظهار وجود انجمن در عرصهٔ عمومی علم در کشور است.

* سردبیر

و افراد ذیعلاقه برای چنین گذشت‌ها و ایثارهایی هم هر روز کمتر پیدا می‌شوند. با این وجود تعدد مقاله‌های خواندنی خوبی که در موضوعات روز ریاضی جهان انتخاب و ترجمهٔ آنها در خبرنامه منتشر شد خود نشانگر دیگری از توفیق تلاش فرهنگ‌ساز خبرنامه است. پیشنهاد خوب آقای دکتر محمدقاسم وحیدی اصل برای تداوم انتشار کتاب «دوست دارم ریاضیدان باشم» از پال هالموس در خبرنامه به صورت پاورقی، هدیه و حمایت بسیار ارزشمندی برای ما بود. بنا به آنچه در مقدمه این پاورقی آمده، پیش از این، شش بخش نخست این کتاب، به صورت پاورقی در شش شماره پایانی مجله «نشر ریاضی» انتشار یافته بود. حال ما نیز این توفیق را به دست آوردیم که در پنج شمارهٔ اخیر، پنج بخش دیگر از این کتاب ارزنده را به این طریق در اختیار جامعه ریاضی قرار دهیم (سه بخش به ترجمه دکتر وحیدی اصل و دو بخش به ترجمه سیامک کاظمی).



۲۵. چنانچه در سرمقاله خبرنامه شماره ۱۴۸ (تابستان ۹۵) با عنوان «خبر و دنیای خبر» به صورت مشروح آمده است در عصر جهانی شدن رسانه‌های برخط و گسترش فن‌آوری‌های پیشرفته ارتباطی، انتظار قدیمی و کلاسیک از «خبرنامه» به عنوان «یک بولتن خبری» درست و سازنده نیست. در آن نوشته توضیح داده شد که خبرنامه باید به مفهوم «خبر» نه به عنوان گزاره‌های منجمد و ایستایی که انتقال تازه و بکر آن از محمل خبرنامه میسر است بلکه به معنی گسترده‌تری که در محور رسانه‌های ارتباطی دنیای امروز بروز و بازتاب یافته اقتدا کند. این یعنی خبرنامه باید به گزارش‌ها، تفسیرها و تحلیل‌های رخدادهای جریان‌های روز ریاضیات در ایران و جهان بپردازد و این دقیقاً همان کاری است که ما تلاش کردیم در این پنج سال انجام دهیم در